

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Motuk

w sprawie **D. C.**,

po rozważeniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 4 października 2023 r.

kwestii wznowienia z urzędu postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r., sygn. akt I KK 343/22, uchylającym w części wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17 oraz utrzymany nim w mocy wyrok łączny Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 27 września 2017 r., sygn. akt II K 469/17, na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. i art. 544 § 2 i 3 k.p.k.

p o s t a n a w i a

stwierdzić brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu.

UZASADNIENIE

W dniu 7 listopada 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo skazanego D. C. datowane na 27 października 2022 r. zatytułowane „wniosek” o wyznaczenie obrońcy z urzędu w celu sporządzenia i podpisania wniosku o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r., sygn. akt I KK 343/22. W uzasadnieniu wniosku skazany wskazał, że Sąd Najwyższy rozpoznając przedmiotową sprawę „nie zastosował art. 536 k.p.k. w związku z czym zostało pominięte uchybienie z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.” (k. 3 akt).

Pismo to zostało potraktowane przez Przewodniczącego Wydziału I Izby Karnej Sądu Najwyższego jako wniosek o wyznaczenie obrońcy i wznowienie postępowania, a następnie zarejestrowane w repertorium „KO” pod sygn. I KO 110/22. Skazany wystąpił z kolejnymi pismami procesowymi, których lektura nakazywała przyjęcie, iż wskazanej bezwzględnej przyczyny odwoławczej skazany nie odnosi li tylko do postępowania przed Sądem Najwyższym, lecz *de facto* do postępowania przed sądami powszechnymi orzekającymi w przedmiocie wyroku łącznego, tj. postępowania w sprawie II K 469/17 Sądu Rejonowego w Zielonej Górze oraz w sprawie VII Ka 1108/17 Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, co w istocie stanowiło sygnalizację w trybie art. 9 § 2 k.p.k. potrzeby wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17.

W tym miejscu wskazać należy, że kwestionowanym przez skazanego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r., sygn. akt I KK 343/22, uchylono zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17 oraz utrzymany nim w mocy wyrok łączny Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 27 września 2017 r., sygn. akt II K 469/17 – oba – w części dotyczącej rozstrzygnięcia o połączeniu węzłem kary łącznej kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w Zielonej Górze w sprawach o sygn. akt II K 262/09 i VII K 578/10 i na podstawie art. 572 k.p.k. postępowanie karne w tym zakresie umorzono (*pkt I*), kosztami procesu obciążając Skarb Państwa (*pkt II*). W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że „(...) w postępowaniu w przedmiocie wyroku łącznego, toczącym się przed Sądem Rejonowym w Zielonej Górze, doszło do naruszenia art. 607e § 1 k.p.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k., co, na skutek nie dość wnikliwej kontroli odwoławczej, uszło uwadze Sądu Okręgowego w Zielonej Górze. Mianowicie, Sąd Rejonowy błędnie ustalił, że D. C. został zatrzymany i wydany Polsce w wykonaniu dwóch wydanych względem niego europejskich nakazów aresztowania (dalej: ENA) – w sprawach o sygn. akt II Kop 105/15 i II Kop 141/15 (jak wynikało to z protokołu przekazania skazanego, sporządzonego przez stronę polską), co umożliwiałoby przekazanie go Polsce celem wykonania kar orzeczonych dwoma wyrokami, które obecnie objęte zostały węzłem kary łącznej roku pozbawienia wolności (*pkt I* wyroku Sądu I instancji). W

rzeczywistości, o czym przesądza treść korespondencji z organami państwa przekazania (k.151 - 152, 168 – 169 i 171 - 172 akt sprawy II Kop 105/15), D. C. został przekazany polskim organom ścigania przez Wielką Brytanię wyłącznie na podstawie ENA z dnia 4 sierpnia 2015 r., sygn. akt II Kop 105/15”. Powołując treść przepisu art. 607e § 1 i 3 k.p.k. podniósł, że żadna z wymienionych w tych przepisach sytuacji nie miała miejsca wskazując, że D. C. nie zrzekł się prawa wynikającego z zasady specjalności przed sądem w Wielkiej Brytanii, jak również, już po przekazaniu, nie złożył oświadczenia w tym zakresie w sprawie o sygn. VII K 578/10 czy w trakcie postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, co wynikało z akt postępowania. Nie znalazł przy tym podstaw do uznania złożonego przez niego na rozprawie w dniu 17 września 2017 r. wniosku o połączenie kar pozbawienia wolności, w tym orzeczonej w sprawie o sygn. VII K 578/10, za oświadczenie o zrzeczeniu się prawa korzystania z zasady specjalności w rozumieniu art. 607e § 3 pkt 7 k.p.k. Stanowiło to przeszkodę do objęcia węzłem kary łącznej kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Zielonej Górze w sprawie VII K 578/10, o której mowa w ENA z 9 listopada 2015 r., a którą Sąd Rejonowy w Zielonej Górze wyrokiem łącznym z dnia 17 września 2017 r. połączył z karą orzeczoną wyrokiem tego Sądu z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie II K 262/09, skoro kara ta nie stanowiła podstawy przekazania skazanego do Polski w wyniku wykonania ENA, a D. C. nie zrzekł się prawa wynikającego z zasady specjalności. Wskazując na orzecznictwo Sądu Najwyższego podniósł, iż niekwestionowany jest pogląd, że zasada specjalności sformułowana w art. 607e § 1 k.p.k. stanowi przesłankę ujemną do orzeczenia kary łącznej obejmującej karę pozbawienia wolności, wymierzone za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę wydania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania. Rażące naruszenie art. 607e § 1 k.p.k. stanowi zarówno wydanie wyroku łącznego obejmującego karę pozbawienia wolności nieobjęte decyzją o przekazaniu, jak i wykonanie uprzednio orzeczonej kary łącznej obejmującej takie kary (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., III KK 140/11, z dnia 14 stycznia 2014 r., V KK 357/13 i z dnia 6 lutego 2020 r., II KK 2/20). W tej sytuacji zawarte w punkcie I i II wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 27 września 2017 r. rozstrzygnięcia o karze łącznej, łączącej kary wymierzone

wyrokami tego Sądu w sprawach II K 262/09 i VII K 578/10 oraz zaliczające na jej poczet okres zatrzymania w sprawie o sygn. akt II K 262/09, uznał za obarczone rażącym naruszeniem art. 607e § 1 k.p.k. w zw. z art. 569 § 1 k.p.k., zaznaczając, że uchybienia tego nie dostrzegł i nie skorygował Sąd drugiej instancji, pomimo rozpoznania apelacji wniesionej na korzyść skazanego, przez co błędy Sądu I instancji przeniknęły do wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze. Podniósł też, że gdyby Sąd odwoławczy prawidłowo przeprowadził kontrolę instancyjną, byłby zobowiązany do uchylenia powyższego rozstrzygnięcia i - wobec braku przesłanek do połączenia kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie o sygn. VII K 578/10 z karą pozbawienia wolności orzeczoną w sprawie o sygn. II K 262/09 - umorzenia w tym zakresie postępowania w przedmiocie wyroku łącznego na podstawie art. 572 k.p.k. Podzielając zarzut kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego, Sąd Najwyższy za konieczność uznał uchylenie zaskarżonego wyroku w części utrzymującej w mocy orzeczenie o karze łącznej roku pozbawienia wolności, obejmującej kary wymierzonego wyrokami Sądu Rejonowego w Zielonej Górze, wydanymi w sprawach II K 262/09 i VII K 578/10 oraz umorzenie postępowania w przedmiocie wyroku łącznego w tym zakresie (odpis wyroku wraz z uzasadnieniem k. 12-16 akt).

Postanowieniem z dnia 18 stycznia 2023 r., sygn. akt I KO 110/22, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 545 § 3 k.p.k. odmówił przyjęcia wniosku D. C. o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt I KK 343/22 wobec jego oczywistej bezzasadności (*pkt 1*) oraz – w zakresie sygnalizującym potrzebę wznowienia z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.) postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018r., sygn. akt VII Ka 1108/17 – stwierdził swoją niewłaściwość i sprawę przekazał zgodnie z właściwością Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu (*pkt 2*) (odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem k. 8-11 akt).

Na skutek zażalenia skazanego na pkt 1 ww. postanowienia, Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 4 lipca 2023 r., sygn. akt I KZ 5/23, na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchylił zaskarżone postanowienie co do punktu 1., tj. odmowy przyjęcia wniosku D. C. o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt I KK 343/22 wobec jego oczywistej bezzasadności, i sprawę w tym zakresie przekazał

Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania (*pkt 1*) oraz pozostawił bez rozpoznania wniosek skazanego o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu do niniejszego postępowania zażaleniowego (*pkt 2*). W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy wskazał, iż powodem uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu było to, że zaskarżone postanowienie zostało dotknięte uchybieniem o randze tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Powołując się na treść uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110- 1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7) oraz uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002, z. 6, poz. 22), a także wskazując na orzecznictwo Sądu Najwyższego (m.in. postanowienia: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 18 stycznia 2022 r., I KZ 61/21; z dnia 12 kwietnia 2022 r., V KZ 64/21; z dnia 23 listopada 2022 r., II KZ 39/22) Sąd Najwyższy podniósł, że wniosek skazanego D. C. o wznowienie postępowania rozpoznał Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego w osobie SSN X.X., który to został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 7 marca 2022 r., nr 1130.26.2022 (M.P. 2022, poz. 508), na skutek wydania przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), uchwały nr 786/2021 z dnia 25 czerwca 2021 r., a zatem z naruszeniem przepisu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. W związku z rozstrzygnięciem z punktu 1 postanowienia wniosek skazanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu do postępowania zażaleniowego pozostawił bez rozpoznania. Na marginesie zaznaczył, że uchylił zaskarżone postanowienie wyłącznie co do punktu 1, tj. w zakresie odmowy przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k., co oznacza, że rozstrzygnięcie z punktu 2, tj. przekazanie wniosku o wznowienie postępowania zakończonemu prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17, pozostaje w mocy. Skazany nie kwestionował tego rozstrzygnięcia, a ponadto, postanowienie o przekazaniu sprawy według właściwości wydane przez Sąd Najwyższy nie jest zaskarżalne (art. 426 § 1 k.p.k.). W wytycznych dla Sądu

Najwyższego wskazał, aby przy ponownym rozpoznaniu osobistego wniosku skazanego o wznowienie postępowania kasacyjnego zakończanego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r. w sprawie o sygn. I KK 343/22, Sąd Najwyższy rozważył, czy ze względu na charakter tego rozstrzygnięcia i wydanie go w postępowaniu kasacyjnym, złożenie wniosku o wznowienie w tej sprawie jest dopuszczalne. Nadmienił, że w zaskarżonym postanowieniu przyjęto dopuszczalność takiego wniosku z mocy prawa, skoro zastosowano procedurę z art. 545 § 3 k.p.k. i wydano postanowienie a nie zarządzenie (odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem k. 4-7 akt).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należało rozważyć charakter pisma D. C. datowanego na dzień 27 października 2022 r. (*k. 2 akt I KO 110/22*), bowiem to od dokonania oceny w tym zakresie zależy określenie zarówno trybu, jak i adekwatnej formy rozstrzygnięcia, które należałoby wydać w niniejszej sprawie. Otóż w tym zakresie należy zwrócić uwagę na dwie zaszłości, mające doniosłe znaczenie z punktu widzenia analizy i prawidłowego zdekodowania znaczenia procesowego żądania sformułowanego przez oskarżonego.

Po pierwsze więc, żądanie wznowienia postępowania wyartykułowane przez D. C. w zakresie swej podstawy nawiązuje — w sposób nader skondensowany, oscylujący wręcz na granicy nieczytelności — do zmaterializowania się w postępowaniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej stypizowanej w przepisie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. Pisze mianowicie autor żądania, że konieczne jest — w jego opinii — wyznaczenie adwokata z urzędu, który miałby zainicjować kroki zmierzające do sporządzenia i podpisania wniosku o wznowienie postępowania z uwagi na rozpoznanie sprawy cyt.: „[z] pominię[ciem] uchybie[nia] z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.”. Już w tym miejscu należy wskazać, że w piśmie nie doprecyzowano tego, która z negatywnych przesłanek procesowych określonych w art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8-11 k.p.k. miałyby się ujawnić w postępowaniu.

Po wtóre, istotną okolicznością jest to, że D. C. domaga się wznowienia postępowania zakończanego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r. (sygn. I KK 343/22).

Wprawdzie w przedmiotowym wniosku wskazuje D.C.

na to, że żąda cyt.: „wyznaczenia adwokata z urzędu w celu sporządzenia i podpisania wniosku o wznowienie postępowania w spr. I KK 343/22”, ale pismo to zostało — po poddaniu wstępnej kontroli — potraktowane przez Przewodniczącego Wydziału I Izby Karnej Sądu Najwyższego jako wniosek o wznowienie postępowania i w tym właśnie charakterze skierowane, po przydzieleniu sprawy sędziemu referentowi, do dalszych czynności (*k. 2 akt I KO 110/22*). Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 18 stycznia 2023 r., sygn. I KO 110/22, potraktował pismo z dnia 27 października 2022 r. jako wniosek o wznowienie postępowania, o którym mowa w przepisie art. 545 § 3 k.p.k. (pkt I sentencji postanowienia z dnia 18 stycznia 2023 r.) i odmówił jego przyjęcia.

Zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w niniejszym składzie, wskazanie przez autora pisma na potrzebę wznowienia postępowania w związku z ujawnieniem się — w jego opinii — bezwzględnej przyczyny odwoławczej przemawia za tym, by wniosek ten potraktować jako sygnalizację potrzeby rozważenia — *sua sponte* — potrzeby wznowienia postępowania w trybie art. 542 § 3 k.p.k., tj. wznowienia postępowania z urzędu w związku ze postawieniem tezy o ujawnieniu się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. Godzi się bowiem wskazać, że dalece odformalizowany tryb postępowania przewidziany przez ustawodawcę w przepisie art. 545 § 3 k.p.k. nie dotyczy wznowienia postępowania, dla którego impulsem jest zidentyfikowanie jednej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych określonych w art. 439 § 1 k.p.k. W takim bowiem układzie procesowym wznowienie nie może nastąpić na wniosek strony, objęty przymusem adwokacko-radcowskim, lecz wyłącznie z urzędu (art. 542 § 3 k.p.k.).

Strona w tym zakresie dysponuje wyłącznie możliwością tzw. sygnalizacji procesowej, tj. wskazania organowi procesowemu potrzeby przedsięwzięcia określonej czynności, którą organ ten może lub ma obowiązek podjąć z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.). Wprawdzie w treści powołanego przepisu mowa jest o „wniosku”, lecz — jak powszechnie przyjmuje się w orzecnictwie oraz doktrynie — wniosek o wznowienie postępowania w oparciu o wskazanie na zmaterializowanie się podstaw, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k. nie jest wcale wnioskiem w ścisłym znaczeniu procesowym, lecz wskazaniem sygnalizacyjnym, impulsem dla organu

do przedsięwzięcia określonych czynności z urzędu. W judykaturze uznaje się, że „wznowienie postępowania z powodu uchybień, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., możliwe jest wyłącznie z urzędu [...] z tych względów strona - nie dysponując w tym zakresie własnym wnioskiem o wznowienie postępowania - może, w oparciu o treść art. 9 § 2 k.p.k., zasygnalizować organowi procesowemu potrzebę podjęcia czynności z urzędu” (tak m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2016 r., sygn. III KO 66/16, SIP «Lex» nr 2166384). Zwrócenie się do sądu z żądaniem wznowienia postępowania z uwagi na wystąpienie jednej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych jest zatem wnioskiem *sui generis*.

Za taki właśnie *quasi*-wniosek należy uznać pismo D. C. z dnia 27 października 2022 r. (uzupełnione następnie — co istotne dla zdekodowania znaczenia pierwotnego wniosku skazanego — m. in. pismem z dnia 28 lipca 2023 r., k. 33 akt). Pismo z dnia 27 października 2022 r. należało potraktować właśnie jako sygnalizację potrzeby wznowienia z urzędu postępowania wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r. (sygn. I KK 343/22) z uwagi na ujawnienie się bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 k.p.k.

Wznowienie postępowania zakończonego wydaniem rozstrzygnięcia w przedmiocie oddalenia kasacji z uwagi na jej oczywistą bezzasadność jest prawnie niedopuszczalne, bowiem orzeczenie takie nie kończy prawomocnie postępowania (tego rodzaju orzeczeniem prawomocnie kończącym postępowanie jest orzeczenie zaskarżone nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia — w zależności od konfiguracji procesowej może to być orzeczeniem sądu pierwszej lub drugiej instancji). Por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99, OSNKW, z. 7-8/2001 poz. 67; z 5 lipca 2007 r., V KO 15/07, OSNwSK(R) 2007, poz. 1564; z 13 kwietnia 2016 r., III KO 130/15, SIP «Lex» nr 3534925. W sytuacji jednak, gdy w wyniku rozpoznania kasacji (i uwzględnienia podniesionego w niej zarzutu czy zarzutów) Sąd Najwyższy orzeka merytorycznie w zasadniczym nurcie postępowania (dotyczy to także postępowania w przedmiocie ukształtowania wysokości dolegliwości, którą powinien ponieść skazany, toczącego się w oparciu o przepisy dotyczące wyroku łącznego), wydaje orzeczenie reformatoryjne i bądź to uniewinnia skazanego bądź też postępowanie w sprawie umarza (a zatem nie

zapada orzeczenie następce o przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu lub sądowi pierwszej instancji), zaś zaskarżone kasacją orzeczenie(-a) zostaje(-ą) wyeliminowane z obrotu prawnego, ewentualne wznowienie postępowania z urzędu jest dopuszczalne również w odniesieniu do orzeczenia reformatoryjnego Sądu Najwyższego.

Z taką sytuacją mamy właśnie do czynienia w niniejszej sprawie, bowiem wyrokiem z dnia 12 października 2022 r. w sprawie o sygn. I KK 343/22, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., VII Ka 1108/17 oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 27 września 2017 r., sygn. II K 469/17 w zaskarżonej części (kara łączna zespalażąca kary orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w Zielonej Górze w sprawach o sygn. II K 262/09 i VII K 578/10) i postępowanie w tym zakresie umorzył na podstawie art. 572 k.p.k.

Należy zatem obecnie rozważyć, czy rzeczywiście doszło do zmaterializowania się uchybienia kwalifikowanego jako jedna z bezwzględnych przyczyn odwoławczych określonych w przepisie art. 439 § 1 k.p.k. Przy czym trzeba wskazać, że analiza pism skierowanych przez skazanego D. C. przekonuje, że wcale nie chodzi mu o to, że w postępowaniu zakończonym wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r. miało dojść do naruszenia określonego w przepisie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

Pismo, które nadesłał D. C. po złożeniu pierwotnego żądania z dnia 27 października 2022 r. (sygnalizacja z dnia 28 lipca 2023 r.) wskazuje jednoznacznie na to, że podstawy dla wznowienia postępowania z urzędu skazany dopatruje się nie w zmaterializowaniu się jednej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych określonych w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. (tak w pierwotnym piśmie z dnia 27 października 2022 r.), lecz zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej (art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.). Chronologicznie wcześniej podniesione przez skazanego uchybienie określone w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. (w związku z art. 17 § 1 pkt 11 k.p.k.) miało się odnosić do wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. VIII Ka 1108/17, na co wskazuje się w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., sygn. I KO 110/22 (por. s. 6-7 uzasadnienia tego orzeczenia).

Jak zatem wynika z powyżej wskazanego pisma datowanego na dzień 28 lipca 2022 r. (*k. 33-34 akt*), zatytułowanego *Wniosek w trybie art. 9 § 2 k.p.k. w zw. z art. 542 § 3 k.p.k.*, D. C. dopatruje się zaktualizowania się jednej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych w tym, że skoro postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2019 r. (sygn. VII Ko 573/19, VIII K 578/10) Sąd Rejonowy w Zielonej Górze postanowił umorzyć postępowanie wykonawcze w zakresie wykonywania kary pozbawienia wolności orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie VII K 578/10, to — zdaniem D. C. — wydanie tego orzeczenia spowodowało powstanie układu, o którym mowa w przepisie art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Zapatrywanie to skazany opiera na całkowicie nieuzasadnionej supozycji, że cyt.: „w sytuacji, w której [zostało wydane postanowienie Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 17 kwietnia 2019 r.] i jest [ono] prawomocne, przy czym nie zostało wzruszone w trybie środków nadzwyczajnych, to kara orzeczona w sprawie VII K 578/10 nie może być wykonywana. Ten fakt z kolei doprowadził do uchylenia kary łącznej orzeczonej w pkt. 1 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze o sygn. II K 469/17, już dnia 7.05.19 r. — *ex lege* — z mocy prawa, art. 575 § 2 pkt”.

Powołane orzeczenie Sądu Rejonowego w Zielonej Górze w przedmiocie umorzenia postępowania wykonawczego zapadłe w dniu 17 kwietnia 2019 r. z uwagi na wydanie wyroku łącznego obejmującego węzłem kary łącznej karę orzeczoną w sprawie VII K 578/10 nie mogło — jak chce tego skazany — cyt.: „doprowadzić do uchylenia kary łącznej orzeczonej w pkt. 1 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze o sygn. II K 469/17”. Wskazany w piśmie z Damiana Chruszczewskiego z dnia 28 lipca 2023 r. przepis art. 575 § 2 k.p.k. nie przewiduje takiego — całkowicie nieracjonalnego — skutku, lecz reguluje sytuację, gdy choćby jeden z wyroków stanowiących podstawę wyroku łącznego ulega uchyleniu lub zmianie. Wówczas wyrok łączny traci moc, a sąd — w miarę potrzeby wydaje — nowy wyrok łączny. Jest jasne, że nie doszło do takiej sytuacji. Na tej wadliwej supozycji (tj. na przyjęciu, że kara łączna orzeczona w pkt. 1 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Zielonej Górze o sygn. II K 469/17 została „uchylona z mocy prawa” skazany buduje dalej całkowicie błędną tezę, że Sąd Najwyższy orzekał w warunkach powagi rzeczy osądzonej i że w postępowaniu zakończonym wyrokiem

Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r. (sygn. I KK 343/22) doszło do uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.

Do rozważania pozostaje obecnie kwestia adekwatnej reakcji na wniosek sygnalizacyjny skazanego wskazujący na konieczność wznowienia postępowania z urzędu w związku z dostrzeżeniem uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. W judykaturze przyjmuje się, że „[...] ta mniej sformalizowana inicjatywa strony [...] powinna uruchomić kontrolę prowadzącą - w razie potwierdzenia istnienia usterki do [...] uchylenia wadliwego orzeczenia i wznowienia postępowania. Natomiast w przypadku braku zaistnienia sygnalizowanego uchybienia, procedowanie w tym trybie nie wymaga wydania orzeczenia stwierdzającego, że wskazywana usterka nie występuje” (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW, z. 6/2005 poz. 48).

Nie oznacza to wszelako, że niedopuszczalne jest w takim układzie procesowym wydanie orzeczenia w kwestii wznowienia postępowania. To, że cyt.: „złożenie takiego wniosku [sygnalizacji – *przyp. SN*] nie zobowiązuje - jak ma to miejsce w wypadku przysługującego stronie własnego wniosku o wznowienie postępowania, a więc z przyczyn innych, niż określone w art. 439 § 1 k.p.k. - organu sądowego, jeżeli nie stwierdzi istnienia sygnalizowanego uchybienia, do ustosunkowywania się do wniosku w formie decyzji procesowej” (postanowienie Sąd Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., II KZ 37/05, SIP «Lex» nr 152513., *podkr.* — *SN*) wcale nie oznacza, że postąpienie takie jest niedopuszczalne jako zakazane przez ustawą postępowania karnego. Skoro przedmiotem rozstrzygnięcia jest tu rozważenie — *proprio motu* — potrzeby wznowienia w związku z ujawnieniem się jednego z uchybień wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., to właściwy do wydania orzeczenia jest sąd w składzie przewidzianym w przepisie art. 544 § 1 *in fine* k.p.k., który orzeka „w kwestii wznowienia postępowania”.

Na marginesie tylko należy poczynić dwie uwagi związane z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2023 r., sygn. I KZ 5/23, którym to rozstrzygnięciem stwierdzono zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postępowaniu, w którym wydano postanowienie z dnia 18 stycznia 2023 r., sygn. I KO 110/22 (co do pkt. 1). Pogląd

wyrażony w postępowaniu o sygn. sygn. I KZ 5/23 (pkt. 1 postanowienia z 4 lipca 2023 r.) jest podwójnie błędny.

Primo, wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2020 r. Trybunał Konstytucyjny (sygn. U 2/20) uznał, że „uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I 4110 1/20, OSNK z. 2/2020, poz. 7) jest niezgodna z a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, z późn. zm.), c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)”. Potraktowanie tego orzeczenia w kategorii judykatu niewywierającego efektów w obrocie prawnym należy uznać za nie znajdujące podstawy prawnej w tekście ustawy zasadniczej.

Zgodnie z Konstytucją RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1), co oznacza, że tymi rozstrzygnięciami jest – także – związany Sąd Najwyższy. W judykaturze najwyższej instancji sądowej przyjmuje się, że na skutek orzeczenia sądu konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r. uchwała Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r. cyt.: „przestała obowiązywać i utraciła walor normatywny, nie istnieje już zagadnienie wywierania przez nią skutków prawnych, polegających na związaniu jej treścią składów orzekających Sądu Najwyższego” (postanowienie składu Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2021 r., sygn. I NZP 1/21, por. także postanowienia Sądu Najwyższego z 18 lutego 2021 r., sygn. V KK 506/20, oraz 23 września 2021 r., sygn. IV KZ 37/21).

Secundo, wykładnia przepisu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zaprezentowana we wskazanej powyżej uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., tj. wewnętrznie sprzeczna interpretacja nigdy wcześniej przez nikogo nie prezentowana ani w orzecznictwie, ani w piśmiennictwie, zgodnie z którą bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w tym przepisie ma już to charakter „bezwzględny” (tak w odniesieniu do niektórych grup sędziów wskazanych przez w

tej uchwale), innym zaś razem takiego charakteru nie ma, zatem jest to tylko względna podstawa odwoławcza (w odniesieniu do innych grup sędziów) została umotywowana przez odwołanie się — przede wszystkim — do argumentu bazującego na braku adekwatnych środków prawnych w ustawodawstwie. Podano mianowicie w uzasadnieniu uchwały, że cyt.: „w odniesieniu do sędziów sądów powszechnych i wojskowych, ze względu na praktyczną możliwość wdrożenia kontroli dochowania standardu bezstronności i niezawisłości [...] konieczne jest określenie innego mechanizmu ustalania przesłanek stosowania art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. oraz art. 379 pkt 4 k.p.c. [dla sędziów sądów powszechnych i wojskowych w porównaniu z Sądem Najwyższym]”.

Otóż niniejsza konfiguracja procesowa dobitnie świadczy o prawnej gołosłowności tego argumentu: jak widać, kontrola procesowa orzeczeń Sądu Najwyższego jest w wielu układach procesowych przewidziana przez ustawy postępowania sądowego. Nie było zatem — z tego punktu widzenia — żadnego powodu dla różnicowania charakteru bezwzględnych przyczyn odwoławczych przez orzecznicze wprowadzenie kategorii w ramach przepisu art. 439 § 1 k.p.k. „bezwzględnie bezwzględnych” przyczyn odwoławczych i „względnie bezwzględnych” przyczyn odwoławczych. Sam skazany — mimo dość intensywnej aktywności w sprawie, czego dowodem są składane przez niego pisma — nie podnosił zresztą jakichkolwiek zastrzeżeń wobec składu Sądu Najwyższego wyznaczonego do rozpoznania jego sprawy (sygn. I KO 110/22). Sąd Najwyższy w — poza powołaniem się na uchwałę składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (oraz szereg innych orzeczeń powielających stanowisko zaprezentowane w tej uchwale) nie zidentyfikował żadnych konkretnych przesłanek mogących wskazywać na jakiegokolwiek wątpliwości co do bezstronności czy niezawisłości sędziego Sądu Najwyższego Pawła Kołodziejkiego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak postanowieniu.

[SOP]

[ms]

